

A Fővárosi Ítéletábrla a Szabó, Kelemen és Társai Ügyvédi Iroda (... , ügyintéző: dr. Kelemen László András ügyvéd) által képviselt I.rendű felperes neve Kft. (...) I. rendű, II.rendű felperes neve (...) II. rendű, III.rendű felperes neve (...) III. rendű, F. W. Sz. Sz. Kft. „f.a.” (...) IV. rendű, P. V. P. A. Ü.Kft. (...) V. rendű, N. A. Sz. Sz. Kft. „f.a.” (...) VI. rendű, E. V. Sz. Sz.Kft. „f.a.” (..) VII. rendű és L. E.. Kft. (.) VIII. rendű felpereseknek, a Nagy & Trócsányi Ügyvédi Iroda (... , ügyintéző: dr. Bogdán Tibor ügyvéd) által képviselt alperes neve (képvisele: dr. Seszták Miklós nemzeti fejlesztési miniszter ...) alperes ellen kártérítés iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2016. május 3. napján kelt, 2.P...../2015/31. számú ítélete ellen a felperesek 35. és 38. sorszámú, az alperes 34. sorszám alatt előterjesztett fellebbezésele folytán meghozta az alábbi

r é s z - é s k ö z b e n s ő í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéletábrla az elsőfokú bíróság rész- és közbenső ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezését helybenhagyja.

Kötelezi a II. rendű felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 500.000 (Ötszázezer) forint + áfa összegű ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltséget.

Az I., III-VIII. rendű felperesek és az alperes másodfokú eljárással felmerült költséget személyenként 500.000 (Ötszázezer) forint + áfa összegű ügyvédi munkadíjban, míg a felperesek illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt fellebbezési illeték összegét 2.500.000 (Kétmillió-ötszázezer) forintban állapítja meg.

A rész- és közbenső ítélettel szemben nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság rész- és közbenső ítéletével az I., IV., V., VI. és VII. rendű felperes 2011. évi CXXV. törvény 27. §-ára, 2011. évi CLVI. törvény 393. § (14) bekezdésére, és a 2011. évi CLXVI. törvény 30. § (13) bekezdés 6. pontjára alapított keresetét elutasította.

Megállapította, hogy az alperes teljes kártérítési felelősséggel tartozik:

- az I. rendű felperessel szemben a kivezetett pénznerő automaták és a bezárt játéktérmekeken végzett beruházások értékvesztése,
- a III. rendű felperessel szemben a kivezetett pénznerő automaták és a bezárt játéktérmekeken végzett beruházások értékvesztése,
- a IV. rendű felperessel szemben 2012. december 31-éig a kivezetett pénznerő automaták felmerült elmaradt haszna,
- az V. rendű felperessel szemben a kivezetett pénznerő automaták és a bezárt játéktérmen végzett beruházások értékvesztése és a 2012. december 31-éig a kivezetett pénznerő automaták felmerült elmaradt haszna,
- a VI. rendű felperessel szemben a kivezetett pénznerő automaták és a bezárt játéktérmen végzett beruházások értékvesztése és a 2012. december 31-éig a kivezetett pénznerő automaták felmerült elmaradt haszna,

- a VII. rendű felperessel szemben a kivezetett pénznyerő automaták és a 2012. december 31-éig a kivezetett pénznyerő automaták felmerült elmaradt haszna,
- a VIII. rendű felperessel szemben a kivezetett pénznyerő automaták és a bezárt játéktermen végzett beruházások értékvesztése címén felmerült kára megtérítéséért.

Az elsőfokú bíróság ezt meghaladóan az I., III-VIII. rendű felperes 2012. évi CXLIV. törvény 5. és 8. §-ára alapított keresetét elutasította.

A II. rendű felperes 2012. évi CXLIV. törvény 5. és 8. §-ára alapított keresetét elutasította. Kötelezte a II. rendű felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 1.905.000 forint perköltséget.

Az ítélet tényállása szerint az I-VIII. rendű felperesek egy cégcsoportba tartozó gazdasági társaságok, amelyek a szerencsejáték szervezéséről szóló 1991. évi XXXIV. törvény (Szjtv.) alapján 2000. és 2012. október 11-e között pénznyerő automatákat működtettek I. kategóriájú játéktermekben.

Az I. rendű felperes a pénznyerő automaták és egyéb tárgyi eszközök hasznosítását végezte, beszerezte a játéktermek üzemeltetéséhez szükséges pénznyerő automatákat és eszközöket és azokat bérbe adta a felperesi cégcsoportba tartozó szerencsejáték szervezésére engedéllyel rendelkező vállalkozások - a IV-VII. rendű felperesek - részére. Emellett ingatlanberuházásokat végzett, kialakított I. kategóriás játéktermeket, majd bérbe adta azokat a szerencsejáték szervezésére engedéllyel rendelkező felperesek részére.

A II. és III. rendű felperes az I. rendű felperes 100%-os, illetve 50%-os tulajdonában álló gazdasági társaságok, akik a cégcsoportba tartozó szerencsejáték szervezéssel engedéllyel rendelkező cégcsoport tagok részére megvásárolták és/vagy bérelték a pénznyerő automatákat, azokat bérbe, illetve albérletbe adták, valamint tulajdonjuk vagy bérleti joguk alapján bérbe és/vagy albérletbe adták az I. kategóriás játéktermeket, ahol a pénznyerő automaták működtek.

A IV-V-VI-VII. rendű felperes I. kategóriás játéktermekben pénznyerő automatákat működtetett Budapesten, Győrben, Szeged, Miskolcon és Pécsen.

A VIII. rendű felperes az E. B.-ban végezte el az I. kategóriás játékterem kialakítását.

Ismertette a tényállás a szerencsejátékok közül a pénznyerő automaták üzemeltetésére vonatkozó törvényi szabályozást és annak módosításait, különös részletességgel a 2011. évi CXXV. törvény 27. §-át, a 2011. évi CLVI. törvény 393. § (14) bekezdését, valamint a 2011. évi CLXVI. törvény 30. § (13) bekezdésének 6. pontját, amelyek a játékadó emelésről rendelkeztek, továbbá a 2012. évi CXLIV. törvénynek a pénznyerő automatáknak a játékkaszinókon kívüli üzemeltetését megtiltó 5. és 8. §-ait.

Kitért arra is, hogy az Alkotmánybíróság 26/2013. (X.4.) számú határozatával a 2012. évi CXLIV. törvénnyel módosított Szjtv. 26. § (3) bekezdés első mondatának és a 40/A. § (1) bekezdésének alkotmányosságát érdemben elbírált és az alkotmányjogi panaszokat elutasította.

A felperesek keresetüket az Szjtv-t 2011. évben módosító törvények és a 2012. évi módosító törvény egyes rendelkezéseinek alkalmazása következtében elszenvedett, megjelölt káruk megtérítése iránt terjesztették elő a alperes neve szemben. Az alperes deliktuális felelősségét az EU joga és az Európai Unió Bíróságának (a továbbiakban: EUB) ítélezési gyakorlata alapján megállapíthatónak látták, az elszenvedett károk fajtáit és összegét illetően a Ptk. 355. § (1)-(2) és (4) bekezdésére hivatkoztak. Érvelésük szerint a 2011. évi CXXV. törvény 27. §-án, a 2011. évi CLVI. törvény 393. § (14) bekezdésén, valamint a 2011. évi CLXVI. törvény 30. § (13) bekezdésének 6. pontján alapuló játékadó-emelés, valamint a 2012. évi CXLIV. törvény 5. és 8. §-ai - melyek folytán a pénznyerő automata üzemeltetésére 2011. október 11. napjától a játékkaszinók kizárólagosságot kaptak - az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 34. és 56. cikkeit sértő

tagállami rendelkezést tartalmaznak, mert az áruk és szolgáltatások szabad mozgásának jogát sértik. A játékadó-emelést sérelmező (I., IV-VII. rendű felperesi kereset) álláspontjuk szerint egy közvetlen adófajta minden átmeneti idő nélküli, ötszörös megemelése, illetve új, százalékos mértékű játékadó bevezetése a szolgáltatásnyújtás szabadságának korlátozására alkalmas, hiszen a játéktermet és elektronikus kaszinókat működtető szerencsejáték szervezők az intézkedés hatására tevékenységüket befejezni vagy nagymértékben csökkenteni voltak kénytelenek. Nem kerültek igazolásra a közrenden alapuló kényszerítő indokok, illetve az indokok protekcionista és/vagy nem az arányosság elvének megfelelő módon kerültek alkalmazásra, továbbá ezen intézkedések sértették legitim elvárásaikat.

A 2012. évi módosító törvényt, amivel a pénznyerő automaták játéktermekben való üzemeltetése betiltásra került, a alperes neve érdekeltségi körébe tartozó kaszinók javára történt protekcionista intézkedésnek tartották, amely egyben az arányosság elvét is sérti, mivel a nem vitatott közcél elérhető lett volna más, kevésbé korlátozó eszköz segítségével is. Okfejtésük szerint a korlátozó intézkedés sérti az EUMSZ 6. cikk (3) bekezdésében írt általános jogelvek közül a legitim elvárások (bizalomvédelem) elvét is, továbbá a Európai Unió Alapjogi Chartájában (a továbbiakban: Charta) és az Emberi Jogok Európai Egyezményében biztosított tulajdonhoz való jogukat, mert a tevékenységük betiltásával vagyonukat, illetve a tevékenységükből eredő vagyont elvonták mind a meglévő eszközeik azonnali értékvesztése, mind a jövőbeli tevékenységük ellehetetlenítése okán, mégpedig azonnal és feltétlen kártalanítás nélkül.

Az EUMSZ 34. cikkének sérelmét is megállapíthatónak állították, ugyanis a 2012. évi CXLIV. törvény az irányelv és a kormányrendelet által előírt rendben és határidőben nem került bejelentésre a bizottsághoz, az előírt moratórium betartására nem került sor és ennek okát a bejelentés nem nevesíti.

Indítványozták, hogy a bíróság a Pp. 155/A. §-a és az EUMSZ 267. cikke alapján forduljon az Európai Bírósághoz a szerződések és az irányelv értelmezésével kapcsolatos kérdések megválaszolása érdekében, továbbá kezdeményezzen az Alkotmánybíróságon egyedi normakontroll iránti eljárást a Pp. 155/B. §-a az Abt. 25. §-a, 41. § (1) és (3) bekezdései, 45. § (1), (2) és (4) bekezdései, valamint az Alaptörvény 37. cikkének (4) bekezdése alapján.

A felperesek vagyoncsökkenésnek tekintették a pénznyerő automaták, tartozékaik és más tárgyi eszközök, valamint a bezárt játéktermek és befektetéseik értékvesztését, továbbá az eredeti játékadón felül megfizetett játékadó összegét. Elmaradt vagyoni előny címen érvényesítették a kivezetett automaták elmaradt hasznát, valamint az eredeti játékadón felül előírt, de meg nem fizetett játékadót, továbbá egyéb károk körébe további költségeiket sorolták.

A IV-VII. rendű felperesek a Pp. 123. §-a alapján annak megállapítását is kérték, hogy az alperes nem jogosult őket arra kötelezni, hogy a számukra előírt játékadót megfizessék és ezt az összeget nem is kötelesek az alperesnek megfizetni.

Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Hivatkozott arra, hogy az állam főszabály szerint nem visel polgári jogi kártérítési felelősséget a jogalkotásért. Az adó fogalmilag nem lehet kár, a játékadó emellett olyan közvetlen adó, amellyel kapcsolatban a tagállamok nem ruházták át a szuverenitásukat az Európai Unióra. A felpereseknek sosem volt uniós alanyi joga a pénznyerő automaták üzemeltetésére, a felperesek Magyarországon honos társaságok, akik nemzeti jogszabályok alapján Magyarországon nyújtottak szerencsejáték szervezői szolgáltatást. A felperesek tevékenysége kizárólag belföldre irányult, a tényállás nem tartalmaz határon átnyúló elemet, ezért az uniós jogrend nem alkalmazható.

Amennyiben a sérelmezett jogszabályok mégis korlátoznák az uniós alapszabadságot, úgy az nem lenne jogellenes, mert a szolgáltatásnyújtás szabadságát a magyar jogalkotó legitim cél érdekében, a cél elérésére alkalmas eszközzel, a céllal arányos módon, azaz a szükségesnél nem nagyobb mértékben korlátozta. A követni kívánt társadalomvédelmi célok a játékfüggőség visszaszorítása,

illetve kialakulásának megelőzése, a kóros játékszenvedélyhez kapcsolódó kedvezőtlen társadalmi hatások csökkentése, a kiskorúak védelme, az uzorakölcsönökkel szembeni védelem, a csalások és a pénzmosás megelőzése, mindezek közérdekű, közegészségügyi és közrendi céloknak minősülnek. A jogszabályok eredményeképpen a pénznyerő automatákhoz való hozzáférés megnehezült, a játéklehetőség csökkent. Utalt arra is, ha mégis van uniós jogsértés, az nem súlyos és az okozati összefüggés bizonyítást kíván.

Állította, hogy az EUSZ 6. Cikke, a Charta és az Irányelv nem rendelkezik közvetlen hatállyal.

A megállapítási keresetek kapcsán a keresetösségi jog hiányára hivatkozott.

Az elsőfokú bíróság a perbelivel egyező tárgyban folyamatban lévő, 2.P.22...../2013. számú ügyben a 2014. február 13-án hozott 23. sorszámú végzésével az EUB előzetes döntéshozatali eljárását kezdeményezte. Az EUB a C-98/14. számú előzetes döntéshozatali eljárásban (a továbbiakban: Berlington-ügy) 2015. június 11-én ítéletet hozott, amelyet az elsőfokú ítélet részletesen ismertetett.

Az elsőfokú bíróság döntését a Pp. 3. § (3) bekezdésére, 163. §-ának (2) bekezdésére, 164. § (1) bekezdésére, 206. § (1) bekezdésére, a régi Ptk. 355. § (1) és (4) bekezdésére, az EUMSZ 52. cikk (1) bekezdésére, 56. cikkére és 62. cikkére alapította.

Elsődlegesen hangsúlyozta, hogy a bírósági gyakorlat kizárja a jogalkotó polgári jogi felelősségét jogalkotással vagy annak elmulasztásával okozott károk esetén, kártérítési felelősségét az általa kibocsátott normatív szabályokkal összefüggésben többlettényállás hiányában nem lehet megállapítani. Többlettényállásnak minősül az, ha az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy diszfunkcionális jogalkotás történt. A perbeli esetben azonban nincs szó diszfunkcionális jogalkotásról, a felperesek által kifogásolt jogszabályi rendelkezések normatív tartalommal bírnak, általános jelleggel írnak elő magatartásszabályokat, nem minősülnek jogalkalmazói döntésnek.

Ugyanakkor az állam immunitása nyilvánvalóan nem áll fenn azokban az esetekben, amikor az uniós jogi kárfelelősség feltételei megvalósulnak. Ennek iránymutatója az EUB gyakorlata, különösen az EUB C-46/93. és C-48/98 Brasserie du pêcheur SA és Bundesrepublik Deutschland, valamint The Queen és Secretary of State for Transport és Factortame Ltd. és társai egyesített ügyben (a továbbiakban: Brasserie-ügy) hozott ítélet. Eszerint, ha egyértelműen megállapítható, hogy a nemzeti jogalkotással megsértett uniós szabály a természetes és jogi személyek számára jogokat biztosít, a jogsértés kellően súlyos és fennáll a közvetlen okozati összefüggés a jogsértés és a jogsérelmet szenvedett személyek kára között, az alperesnek kártérítési felelőssége van az uniós jog alapján, amennyiben az uniós jog alkalmazási körébe eső tényállásról van szó. Ilyen esetben az alperes kárfelelőssége nem a Ptk. 339. § (1) bekezdésén, hanem az uniós jogon alapul.

Az alperesi védekezésre tekintettel - miszerint uniós tényállás, határon átnyúló elem hiányában nem releváns az uniós jog és nem merülhet fel a Brasserie-felelősség - az elsőfokú bíróság kiemelte, hogy az EUB C-6/01. számú, Anomar és mások kontra Portugál Állam ügyben (a továbbiakban: Anomar-ügy) kifejtett álláspontja szerint határon átnyúló elem hiányában is lehetséges, hogy a közösségi jog értelmezésére a nemzeti bíróságnak szüksége van, így az előzetes döntéshozatali eljárás indokolt és az EUB által a feltett kérdésekre adott válasz akkor is használható a nemzeti bíróság számára, ha annak nemzeti joga szerint a tagállam állampolgárát azonos jogok illetik meg, mint a másik tagállam azonos helyzetben lévő állampolgárát a közösségi jog alapján. A jelen perben kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárás során az EUB a Berlington-ügyben hozott döntésében hatáskörét arra tekintettel állapította meg, hogy a felperes vendégeinek egy része magyarországi nyaraláson tartózkodó uniós állampolgár volt, így a felperesi szolgáltatás az EUMSZ 56. cikke értelmében határon átnyúló szolgáltatásnak minősült.

Figyelemmel a Berlington-ítéletben foglaltakra, az ügyet nem vizsgálta az EUMSZ 34. cikkében

foglalt áruk szabad mozgása szempontjából, valamint nem tulajdonított jelentőséget a 98/34/EK irányelv esetleges megsértésének, mivel annak 8. és 9. cikke nem keletkeztet jogokat a magánszemélyek számára, ilyen módon azoknak a tagállamok által való megsértése nem vonja maga után, hogy a magánszemélyek az uniós jog alapján jogosulttá válnak az e jogsértés nyomán elszenvedett kárukra a tagállam részéről való megtérítésére. Erre tekintettel az elsőfokú bíróság a kifogásolt jogszabályok elfogadásához kapcsolódó, a felperesek közjogi érvénytelenségére való hivatkozását szintén nem vizsgálta, különös tekintettel arra is, hogy kérdésesnek találta, hogy annak megállapítása a polgári bíróság hatáskörébe tartozik-e egyáltalán.

Mindennek előrebocsátását követően először az I., IV-VII. rendű felperesek 2011. évi törvényekkel kapcsolatos, adóemelésre alapított kártérítési keresetét vizsgálta és azt alaptalannak találta az uniós tényállás hiánya miatt. Mivel a Berlington-ítélet 35. pontja szerint az adóemelés akkor sértheti az EUMSZ 56. cikkét és jelentheti a szolgáltatásnyújtás szabadságának korlátozását, amennyiben az adóemelés akadályozza, zavarja vagy kevésbé vonzóvá teszi egy olyan másik tagállamban letelepedett szolgáltató szolgáltatásait, ahol az jogszerűen nyújt hasonló szolgáltatásokat, az elsőfokú bíróság ezeket a körülményeket tartotta relevánsnak. A perben azonban nem merült fel adat arra nézve, hogy bármely, felpereseken kívüli személy pénznyerő automatákat kívánt volna üzemeltetni játéktermekben, de azt az adóemelés miatt nem tudta megtenni. A felperesek azt sem állították, hogy más tagállami állampolgárok az adóemelés miatt ne vették volna igénybe szolgáltatásukat és kárigényüket sem erre alapítottnak terjesztették elő. Ezért a perbeli, tisztán belföldi tényállásra tekintettel hiába valósul meg elviekben uniós jogsértés, ha nincs uniós tényállás, az uniós jogi kárfelelősség sem alkalmazható.

Kitért arra is, hogy a fentiekkel ellentétes álláspont elfogadása esetében is elutasítandó lett volna a kereset, mert a Brasserie-felelősség feltételei közül a jogsértés, valamint a jogsértés és a kár közötti közvetlen okozati összefüggés hiánya miatt sem állapítható meg az alperesi kárfelelősség.

E másodlagos indok körében az elsőfokú bíróság a Berlington-ítélet 40. és 41. pontjaira tekintettel megvizsgálta, hogy volt-e akadályozó hatása az adóemelésnek a játéktermekben való pénznyerő automaták üzemeltetését illetően, amit a szolgáltatásnyújtás EUMSZ 56. cikkében biztosított szabadsága korlátozásának kellene tekinteni. A rendelkezésre álló adatokból a játéktermekben üzemelő automaták számának 80-85%-os csökkenését kimutathatónak látta, ugyanakkor az automaták üzemeltetése nem korlátozódott kizárólag a játékkaszinókra, a jelentős csökkenés ellenére még így is tizenhétszer annyi automata volt engedélyezve játéktermekben való működésre, mint kaszinóban és tizenegyszer annyi üzemelt is ténylegesen játékteremben, mint kaszinóban. Nem volt arra vonatkozó adat, hogy mi volt a tényleges oka a csökkenésnek, az pedig, hogy az kizárólag az adóemelésre vezethető vissza, bizonyítatlan felperesi állítás maradt. A kivonás oka nem csak az adóemelés miatti nem nyereséges működtetés lehetett, hanem akár meghibásodás, vagy az is, hogy egyes engedélyek lejártak, és 2012. december 31-éig már nem volt érdemes hosszabbítani vagy az automata nem lett volna alkalmas a szerver alapú működtetésre. Mindezek alapján, még ha fenn is állt volna a határon átnyúló elem, az elsőfokú bíróság akkor sem tudott volna megalapozottnak arra következtetni, hogy az adóemelés akadályozta, zavarta, korlátozta a szerencsejáték szolgáltatás nyújtását. Jogalap hiányában ezért a felhozott közérdekű nyomós indokokat, az alperesi igazolást nem kellett vizsgálnia.

Utalt továbbá a Berlington-ügyben született döntés 36. pontjára, miszerint nem tartoznak az EUMSZ 56. cikk hatálya alá azon intézkedések, amelyek egyedüli hatása az, hogy a szóban forgó szolgáltatások nyújtását illetően többletköltséget eredményeznek és ugyanolyan módon érintik a tagállamok közötti, mint a tagállamon belüli szolgáltatásnyújtást. Az elsőfokú bíróság álláspontja az volt, hogy az adóemelés elsődleges hatása folytán az üzemeltetők adóterhe megnőtt, de változatlanul tovább szolgáltathattak.

Mindezekon túl a károk felmerülésének, illetve az okozati összefüggésnek a hiánya mindenképpen kizárta volna az alperes kárfelelősségét. A károkkal kapcsolatban egyetértett a felperessel abban, hogy a régi Ptk. 355. §-a lett volna irányadó, figyelemmel a C-6/90. és C-9/90. számú ügyben hozott döntésre.

Nem látott közvetlen okozati összefüggést az adóemelés és az I. rendű felperesi automaták értékvesztésének elszámolása között sem, utalva arra, hogy az adóemelés az I. rendű felperest ténylegesen nem sújtotta, hiszen adófizetési kötelezettsége eleve nem volt, mert nem volt szerencsejáték szervező, így nem tartozott a 2011. évi módosító törvények személyi hatálya alá. A megfizetett játékadó iránti IV-VII. rendű felperesi követelést szintén alaptalannak találta az elsőfokú bíróság utalva arra, hogy nem lehet kár valamely tevékenység folytatása miatt jogszabállyal előírt fizetési kötelezettség. Emellett az adófizetési kötelezettség jogszerűségének a felülvizsgálatára polgári perben nincs lehetőség, a jogerősen megállapított játékadó kárként nem érvényesíthető. Továbbá a IV-VII. rendű felperesek által meg nem fizetett emelt összegű játékadóval nevezett felperesek vagyona nem csökkent, így kár őket nem érte, kár hiányában pedig nincs helye kártérítési felelősség megállapításának, a meg nem fizetett adó elmaradt vagyoni előnyként nem értelmezhető. A IV., V., VI. és VII. rendű felperesek megállapítási keresete tekintetében az elsőfokú bíróság kifejtette, hogy az alperes helytállóan hivatkozott a passzív perbeli legitimáció hiányára, mivel attól, hogy a Nemzeti Adó- és Vámhivatal végső soron az állam adóztatási igényét érvényesíti, még nem azonosítható vele. Ennek elbírálása az ügy érdemére tartozó anyagi jogi kérdés volt, amelyben ítélettel kellett határozni.

Mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság az I., IV-VII. rendű felpereseknek a 2011. évi módosító törvényekre alapított, az adóemeléssel kapcsolatos keresetét a Pp. 213. § (2) bekezdése alapján részítéletével elutasította.

Ezt követően vizsgálta a 2012. évi módosító törvénynek 5. és 8. §-ait - amelyek a pénznyerő automaták kaszinókon kívüli üzemeltetését megtiltották - az EUMSZ 56. cikke szempontjából, a Berlington-ítélet 50. pontja értelmében.

Az EUB e tekintetben úgy foglalt állást, hogy az alapügyben szereplőhöz hasonló nemzeti jogszabály, amely átmeneti időszak biztosítása és a játéktér-üzemeltetők kártalanításának előírása nélkül megtiltja a pénznyerő automaták kaszinókon kívüli üzemeltetését, a szolgáltatásnyújtás EUMSZ 56. cikkben biztosított szabadsága korlátozásának minősül (52. pont). Az EUB vizsgálta a korlátozás igazolásának a kérdését és kinyilvánította, hogy a megvalósítani kívánt cél azonosítása a tagállami bíróság feladata. A korlátozásoknak alkalmasnak kell lenniük az elérni kívánt cél megvalósítására és nem léphetik túl a megvalósításához szükséges mértéket, továbbá az adott célt koherens és szisztematikus módon kívánja elérni (64.pont).

Az elsőfokú bíróság itt is utalt az EUB Anomar-ügyben hozott ítéletének 39. pontjára és kifejtette, hogy a pénznyerő automaták játéktérben való üzemeltetésének betiltása sérti a szolgáltatásnyújtás szabadságát, hiszen a korlátozás nemcsak tagállami, hanem tagállamon kívüli szolgáltatókra is vonatkozik. Ez ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a belföldi honosságú felperesek ezen uniós jogsértés miatt automatikusan bármilyen káruk megtérítésére lennének jogosultak. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a felperesek kizárólag a szolgáltatásnyújtás megsértésével, azzal kapcsolatban felmerült káraikat érvényesíthetik, amely abból fakad, hogy nem tudnak Magyarországon kívüli tagállambeli játékosokat játéktérben kiszolgálni. A felperesek a kárigényüket azonban nem erre alapították. Áttekintve az I-VIII. rendű felperesek által igényelt vagyoni károkat egyértelműnek látta, hogy azok nem a szolgáltatásnyújtás szabadságának megsértéséből, a Magyarországon kívüli tagállamból származó játékosok elmaradásából erednek, hanem abból, hogy egyáltalán nem lehet játéktérben automatát üzemeltetni, így a közvetlen okozati összefüggés az alanyi jogsértés és a károk között hiányzik. Mindezek alapján az elsőfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy az I-VIII. rendű felperesek kizárólag a tiltás miatt

kártérítést megalapozottan nem követelhetnek az alperestől.

Alkalmazhatónak látta azonban az EUMSZ 6. cikke utalása következtében a Charta 51. cikkét, amit az alperes teljes egészében vitatott, ezért eldöntendő kérdés volt, hogy a perbeli esetben lehet-e uniós jog végrehajtásáról szó, tekintettel a Charta 51. cikk (1) bekezdésére.

Az elsőfokú bíróság az adóemelés - 2011. évi módosító törvények - tekintetében arra a következtetésre jutott, hogy az nem sérti a szolgáltatásnyújtás szabadságát, ezért jogsértés hiányában a korlátozásnak a Berlington-ítéletben írt követelményeknek való - különösen a jogbiztonság, a bizalomvédelem elvének, valamint a tulajdonhoz való jognak - megfelelését sem kell feltárni (Berlington-ítélet 2. és 3. pontja). A tulajdonhoz való jog sérelme álláspontja szerint nem merül fel.

A tiltás - a 2012. évi módosító törvény - kapcsán az elsőfokú bíróság elsődlegesen az uniós tényállás hiánya, másodlagosan a közvetlen okozati összefüggés és/vagy a kár hiánya miatt zárta ki az alperesi kárfelelősséget. Nem látta figyelmen kívül hagyhatónak az EUB ítéletben megfogalmazott és a nemzeti bíróságra nézve kötelező erővel bíró azon megállapítást, hogy a tagállami jogalkotás megvalósítja a szolgáltatásnyújtás EUMSZ 56. cikkben biztosított szabadságának korlátozását. Az EUB az EUMSZ 56. cikkének megsértését egyértelműen kimondta, ezért ezt követően az elsőfokú bíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy a 2012. évi módosító jogszabállyal megvalósult korlátozás megfelelt-e az uniós jog általános elveiből fakadó követelményeknek, különösen a jogbiztonság és a bizalomvédelem elvének, valamint a tulajdonhoz való jognak.

A jogbiztonság és bizalomvédelem elve tekintetében kifejtette, hogy a 2012. évi módosító jogszabály a felperesekre nézve tevékenységük gyakorlását illetően nyilvánvalóan hátrányos rendelkezést tartalmazott, ezért az ahhoz való alkalmazkodásra biztosítani kellett volna megfelelő időt, ezáltal meg lehetett volna előzni, hogy utóbb feleslegessé váló beruházásokat eszközöljenek vagy azokat még időben leállíthatták volna. Az alperes a nemzetbiztonsági jog fennálltára vonatkozóan okirati bizonyítékot bocsátott a bíróság rendelkezésére, amely alátámasztotta a kihirdetést követő hatálybalépés szükségességét, indokoltságát, amelyet az AB is elfogadott, ezért az azokban foglalt tényeket az elsőfokú bíróság a Pp. 195. § (1) bekezdése alapján valónak fogadta el. Azt azonban, hogy a piaci szereplőknek nem állt módjában alkalmazkodni a ki nem számítható, előre nem látható és drasztikus változást hozó szabályokhoz, az alperesnek valamilyen formában kompenzálnia kellett volna az elsőfokú bíróság álláspontja szerint.

A tulajdonhoz való jog kapcsán megállapította, hogy legfeljebb a felperesek tulajdonának használata vált korlátozottá azzal, hogy az ingatlanokat játékkerem céljára nem használhatják és az automatákat nem jogosultak üzemeltetni. Ugyanakkor az alperesi szabályozás nem felelt meg a tulajdon védelmére vonatkozó követelményeknek, mivel a Charta szerint a tulajdon használatát az általános érdek által szükségessé tett mértékben törvénnyel lehet csak szabályozni. Mindezek alapján az elsőfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy az alperesi korlátozás sérti a tulajdonhoz való jogot.

Megállapította, hogy kizárólag az uniós jog alapján kötelezheti kártérítésre az alperest, méghozzá a Brasserie-felelősség alapján. Az EUB megállapította, hogy az alperesi tiltás sérti a szolgáltatásnyújtás szabadságát, az elsőfokú bíróság pedig azt, hogy a korlátozás nem felel meg a tulajdonvédelem és a bizalomvédelem elvének, ezért az alperes a korlátozást nem tudja a közérdeken alapuló nyomós okokkal igazolni.

Az alperesi jogsértés szándékossága is megállapítható, hiszen a törvényjavaslat kormányexpozéja kifejezetten rögzíti, hogy a szektorban befektetni, üzemeltetni szándékozókat kár érheti. Utolsó elemként ezért azt kellett vizsgálnia, hogy a felperes által igényelt károk közvetlen okozati összefüggésben állnak-e a szolgáltatásnyújtás szabadságának korlátozásával, amely a tulajdonhoz való jog és a bizalomvédelem elvének megsértésével valósult meg.

Az elsőfokú bíróság az érvényesített vagyoni kártípusok alapján külön-külön vizsgálta meg a közvetlen okozati összefüggés fennálltát a jogsértés és a kár között, valamint azt, hogy a kár

bekövetkeztének ténye bizonyítást nyert-e. E vizsgálat eredményeként közbenső ítéletével megállapította a kár bekövetkezését és az okozati összefüggés fennállását az I., III. és VIII. rendű felperes által érvényesített, a kivezetett pénznyerő automaták és a bezárt játéktermeken végzett beruházások értékvesztése, a IV. rendű felperes által érvényesített a kivezetett pénznyerő automaták 2012. december 31. napjáig elmaradt haszna, az V. és VI. rendű felperes által érvényesített a kivezetett pénznyerő automaták és a bezárt játéktermeken végzett beruházások értékvesztése, valamint a kivezetett pénznyerő automaták 2012. december 31. napjáig elmaradt haszna, a VII. rendű felperes által érvényesített a kivezetett pénznyerő automaták értékvesztése, és a kivezetett pénznyerő automaták 2012. december 31. napjáig elmaradt haszna tekintetében.

Az ezt meghaladóan érvényesített kártételek, így a tevékenységet szolgáló más tárgyi eszközök értékvesztése, a befektetések értékvesztése, a 2012. október 1. és 31. között fizetendő játékadó, a játéktérmekek bezárásával kapcsolatos költségek, a személyi jellegű ráfordítások és a II-III., IV. rendű felperes 2012. december 31. napját követő időszakra előterjesztett elmaradt haszon tekintetében a felperesek kártérítési kereseti kérelmét mint teljes egészében alaptalanul részítélettel elutasította.

A határozattal szemben valamennyi peres fél fellebbezést nyújtott be.

A felperesek fellebbezésükben a részítélettel kapcsolatosan elsődlegesen annak megváltoztatását és a keresetük szerinti döntés meghozatalát, másodlagosan a részítélet hatályon kívül helyezését kérték, a közbenső ítélettel kapcsolatosan annak megváltoztatását és az alperes teljes - a keresetben megfogalmazott - kártérítési felelősségének megállapítását indítványozták azzal, hogy az V-VII. rendű felperesek nem támadták a közbenső- és részítéletnek a játékadóra vonatkozó elutasító részét.

Álláspontjuk szerint az elsőfokú bíróság helyesen összegezte az Európai Bíróság Brasserie-ügyben adott, a deliktális felelősségre vonatkozó feltételrendszerét, azonban ehhez hozzátette, hogy ez a deliktális felelősség akkor alkalmazható, amennyiben az uniós jog alkalmazási körébe eső tényállásról van szó. A felek a per folyamán eltérő álláspontot képviseltek abban, hogy mely jogalkalmazási teszt vonatkozásában, és hogyan kell értékelni azt, hogy az adott tényállás az uniós jog alkalmazási körébe esik-e. A felperesek fellebbezési álláspontja szerint az ítélet több fogalmi elem vizsgálata során téves álláspontot képvisel, amely miatt az adóemelésre vonatkozó részítélet megváltoztatásának lehet helye, míg a tiltásra vonatkozó közbenső ítélet indokolása pontosításra szorulhat.

A felperesek álláspontja szerint az első megválaszolandó kérdés e körben, hogy van-e olyan tagállami jogalkotás, ami az uniós jog alkalmazási körébe esik, e tekintetben a felperesek az elsőfokú eljárás során végig az EUMSZ 56. cikkére, mint alkalmazandó jogra hivatkoztak.

A felperesek a fellebbezésükben utaltak az Európai Bíróság C-18/93. számú ügyben (Corsica Ferries) rögzítettekre, amely szerint abban az esetben, ha a szolgáltatás jellegéből adódóan nyilvánvaló, hogy a szolgáltatás belföldi letelepedettségű nyújtója szolgáltatását másik tagállamban letelepedetteknek is nyújtja, akkor az EUMSZ 56. cikke alkalmazható a vonatkozásában, vagyis belföldi személyek is hivatkozhatnak saját tagállami jogalkotásuk/jogalkalmazásuk ellenében az EUMSZ 56. cikkére, ha a szolgáltatásnyújtásuk passzív(igénybevétel)/aktív(nyújtás) gyakorlása érintett az adott tagállami aktussal. Ez már elegendő tagállamok közti elem az EUMSZ 56. cikkének alkalmazásához. A jelen esetben a szolgáltatásnyújtás más tagállami, Magyarországon tartózkodó polgárok részére megvalósul, melynek lehetősége már önmagában is elegendő ezen fogalmi elem teljesüléséhez. Az Európai Bíróság által ítéletében nem vitathatóan rögzített lehetőség bizonyítására a felperesek nem kötelezhetők és azt az elsőfokú bíróság nem jogosult saját mérlegelési jogkörében felülbírálni.

Mindebből kétség kívül kijelenthető, hogy a jelen ügy alapját képező tényállás az Európai Bíróság által is megerősítetten rendelkezik olyan, elegendő tagállamok közti elemmel, amelyre az Európai Bíróság alapíthatta hatáskörét az EUMSZ rendelkezéseinek az adóemelés és tiltás, mint tagállami

jogalkotással kapcsolatos vizsgálata során. Ennek alapján az EUB a tagállami bíróságokra kötelező, eltérést nem engedő módon rögzítette, hogy a tiltás bizonyosan korlátozza az EUMSZ 56. cikkét, míg az adóemelés bizonyos feltételek teljesülése esetén sértheti az EUMSZ 56. cikkét.

Az első esetben az volt az elsőfokú bíróság feladata, hogy azt értékelje, hogy az alperes tagállam kimentheti-e a korlátozást, míg a második esetben az, hogy az EUMSZ 56. cikke sérült-e és ha igen, az kimenthető-e. Ezen vizsgálat elvégzése után lehet azt vizsgálni, hogy a jogsértés kellően súlyos-e, illetve hogy van-e kár és van-e a károkozó magatartás és a kár közötti okozati összefüggés (a Brasserie-teszt további elemeinek vizsgálata).

Az Európai Bíróság a Berlington-ügyben hozott ítéletében minden kétséget kizáróan megállapította, hogy a tiltás az EUMSZ 56. cikkét korlátozó tagállami jogalkotásnak minősül. Az elsőfokú ítélet a tiltás vonatkozásában helyesen rögzíti, hogy ez a végrehajtás hibás, mert az az EUMSZ 6. cikkébe és a Charta 17. cikkébe ütközik. Mindezek alapján téves az elsőfokú ítélet azon álláspontja, hogy a felperesek ne lennének az EUMSZ 56. cikkének jogosultjai vagy hogy a jelen ügyben ne lenne uniós elem tisztán belföldi tényállás lévén.

A felperesi fellebbezés szerint az elsőfokú bíróság jogellenesen szűkíti az EUMSZ 56. cikkének felperesi hivatkozhatóságát az adóemelés tekintetében. Ez az álláspont ellentmond az Európai Bíróság Berlington-ítélete szövegének. A felperesek vitatják azt az elsőfokú ítéleti álláspontot, mely szerint bizonyítatlan felperesi állítás maradt az, hogy a pénznyerő automaták számának csökkenése az adóemelésre vezethető vissza. Ezt egyebekben az alperes egy ízben sem vonta kétségbe, sőt éppen azt állította, hogy az adóemelés célja az automaták és játéktermek közérdekvédelme érdekében történő csökkentése volt, amit az kétség kívül el is ért.

Mindezek alapján az elsőfokú bíróságnak az EUMSZ 56. cikkének sérelmét kellett volna megállapítania, és tovább kellett volna vizsgálni a rendelkezésére álló adatok alapján, hogy az alperes az EUMSZ 56. cikke korlátozását ki tudja-e menteni. Ennek elmaradása miatt az adóemelést illetően a részítélet hatályon kívül helyezésének lehet helye, vagy akár annak megváltoztatásának is közbenső ítéletté.

Felperesek álláspontja szerint pusztán azon ténynél fogva kártérítésre jogosultak, hogy egy adott tagállami jogalkotás az uniós jogba ütközik. A felpereseknek azért kellett az importált gépeiket kivonni az üzemeltetésből, és azért nem tudták kiszolgálni a tagállami vendégeiket, mert a játékadó megemelt mértéke a működésüket kevésbé vonzóvá tette. A kivont eszközök értékvesztése ezzel bizonyosan közvetlen okozati összefüggésben áll, illetve az elmaradt haszon azon része is, amely a tagállami állampolgárok számára nyújtott szolgáltatás csökkenéséből ered. A perben rendelkezésre álló adat alapján ez az elmaradt haszon $\frac{1}{4}$ részére tehető.

A felperesek a fellebbezésükben az egyes érvényesített kárfajtákkal kapcsolatos álláspontjukat is részletesen kifejtették. Ezt akként összegezték, hogy a tiltásra vonatkozó közbenső ítélet érdemben helyes, azonban azzal, hogy az I-VIII. rendű felperesek számára járó kártérítés körét az elsőfokú bíróság irat- és jogellenesen határozta meg, amely miatt ez utóbbi körben a közbenső ítélet részbeni megváltoztatásának van helye.

Az alperes fellebbezésében elsődlegesen a közbenső ítélet részbeni megváltoztatását és a felperesek teljes keresetének elutasítását, másodlagosan a közbenső ítélet megváltoztatását akként kérte, hogy az alperes az I., III., V., VI. és VIII. rendű felperesekkel szemben a kivezetett pénznyerő automatáknak csak a 2012. október 11-étől 2012. december 31-éig tartó időszak alatt bekövetkezett értékvesztéséért tartozik kártérítési felelősséggel.

Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság részítéletével helyesen utasította el az I., IV., V., VI. és VII. rendű felpereseknek az adóemelésre alapított teljes kártérítési igényét, valamint a tiltással kapcsolatosan az I-VIII. rendű felpereseknek az ítélet 52-53. oldalán meghatározott kártérítési igényét. Helyesen állapította meg, hogy a felperesek tekintetében a tényállás tisztán belföldi, illetve hogy az I-VII. rendű felperesek nem bizonyítottak uniós tényállási elemet, ezért nincs lehetőség az

uniós jogra alapított kártérítési igényérvényesítés, ezen belül a Brasserie-teszt alkalmazására. Ugyanakkor a törvényszék közbenső ítéletében tévesen állapította meg az alperesnek a Charta sérelmére alapított uniós kártérítési felelősségét, míg a szolgáltatásnyújtás szabadságának megsértése esetében megkívánta az uniós tényállási elem fennálltát a felperesek tekintetében, illetve annak bizonyítottságát, addig a Charta megsértése esetén ezt már nem várta el.

Nem követte az uniós kártérítési felelősség feltételrendszerét meghatározó Brasserie-teszt első elemét (uniós alanyi jogsérelem) annak ellenére, hogy maga is rögzítette, hogy a Brasserie-elv az a teszt, amit az uniós jogot sértő jogalkotással okozott kártérítési igények esetén alkalmazni kell, ha a megalkotott jogszabály az uniós jogból származó alanyi jog megsértésével kárt okozott.

Mindezek fényében a kereset egésze elutasítandó azon az alapon, hogy az uniós kárfelelősség a Brasserie-felelősség uniós alanyi jogséreleme hiányában nem alkalmazható, a magyar jog pedig a jogalkotónak a jogalkotásért okozott károkért való felelőssége tekintetében immunitást biztosít. A Charta kizárólag az uniós jogon keresztül érvényesülhet, önálló felelősségi rendszert nem teremt. Mivel a magyar jog a jogalkotással okozott kár esetére immunitást biztosít az állam számára, az uniós kárfelelősség feltételei pedig a jelen esetben hiányoznak, a felperesek igényüket kártérítés iránt indított polgári perben nem tudják érvényesíteni, hátrányuk kártalanítás által lenne orvosolható, legalábbis részben. Maga a törvényszék és az Alkotmánybíróság is utal a tiltás miatti kompenzáció szükségességére, a kártalanításra azonban az Országgyűlés által megalkotott törvény alapján van lehetőség. Az EUB egy, a törvényszék szerint is bizonyítatlan, de a felterjesztő végzésben tényként kezelt uniós tényállási elemre alapította hatáskörét, ezért az EUB ítélet nem vehető figyelembe. Ha ugyanis nincs releváns uniós tényállási elem, akkor az EUB ezzel kapcsolatos döntése sem kötheti a törvényszéket.

Az elsőfokú bíróság a felkészülési idő hiányát, mint a bizalomvédelem elvének sérelmét kezelte, de úgy, hogy nem folytatta le annak vizsgálatát, hogy a bizalomvédelem elvének sérelme szükséges és arányos volt-e. A törvény gyors elfogadását és hatályba léptetését nemzetbiztonsági ok indokolta, amely indok fennállta miatt a bizalomvédelem elvének sérelme nem merülhet fel. A nemzetbiztonsági okot az elsőfokú bíróság okszerű mérlegelésével elfogadta, mindezek fényében a kereseti kérelem teljes elutasításának van helye.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú rész- és közbenső ítélet felperesek fellebbezésével támadott részének helybenhagyását kérte.

Fellebbezéssel nem volt támadott az elsőfokú rész- és közbenső ítéletnek az V-VII. rendű felperesek játékadóra vonatkozó kereseti kérelmét elutasító része, ezért azt a Fővárosi Ítéltábla a Pp. 253. § (3) bekezdése alapján nem érintette.

A felperesek és az alperes fellebbezése alaptalan.

Az elsőfokú bíróság az ügy eldöntéséhez a tényállást megfelelően megállapította, döntésével a Fővárosi Ítéltábla egyetértett, az alábbi, részben eltérő indokok alapján.

Felperesek keresetükben jogalkotással okozott káruk megtérítését kérték, amelyet arra alapítottak, hogy a 2011. évi CXXV. törvény 27. §-án, a 2011. évi CLVI. törvény 393. § (14) bekezdésén, valamint a 2011. évi CLXVI. törvény 30. § (13) bekezdésének 6. pontján alapuló játékadó emelés az EUMSZ 34. és 56. cikkeit sértő tagállami rendelkezést tartalmaz, mert az az áruk és szolgáltatások szabad mozgásának jogát sérti. Álláspontjuk szerint a pénznyerő automaták üzemeltetésére vonatkozó szerencsejáték szervezési tevékenység határon át nyúló szolgáltatásnak minősül az EUMSZ 56. cikkének alkalmazásában. Ennek indokaként azt adták elő, hogy ügyfeleik jelentős hányada Magyarországra utazó uniós állampolgár volt, illetve az üzemeltetéshez beszerzett

pénznyerő automaták jelentős része más tagállamból származott. Arra hivatkoztak, hogy egy közvetlen adófajta minden átmeneti idő nélküli, ötszörös-hatszoros megemlése, illetve új százalékos mértékű játékadó bevezetése a szolgáltatás nyújtás szabadságának korlátozására alkalmas tagállami intézkedés, amelynek hatására a játéktermeket és elektronikus kaszinókat működtető szerencsejáték szervezők tevékenységüket befejezni vagy nagy mértékben csökkenteni voltak kénytelenek.

Az elsőfokú bíróság részítéletével az I., IV-VII. rendű felperesek adóemelésre alapított kártérítési keresetét elutasította uniós tényállás hiánya miatt, mert álláspontja szerint a perben nem merült fel adat arra nézve, hogy bármely felpereseken kívüli személy pénznyerő automatákat kívánt volna üzemeltetni játéktermekben, de azt az adóemelés miatt nem tudta megtenni. Emellett a felperesek azt sem állították, hogy más tagállami állampolgárok az adóemelés miatt ne vették volna igénybe szolgáltatásukat, ezért az elsőfokú bíróság tisztán belföldi tényállásnak tekintette a 2011. évi törvényekkel kapcsolatosan előterjesztett kereset ténybeli alapját, erre tekintettel az uniós jogi kárfelelősség szabályait nem találta alkalmazhatónak. Érdemben is elutasítandónak találta a keresetet, mert álláspontja szerint a Brasserie-felelősség feltételei közül a jogsértés, valamint a jogsértések és a kár közötti közvetlen okozati összefüggés hiánya miatt sem állapítható meg az alperesi kárfelelősség.

Ezzel szemben közbenső ítéletével megállapította a kár bekövetkezését és az okozati összefüggés fennálltát az I., III. és VIII. rendű felperes által érvényesített, a kivezetett pénznyerő automaták és a bezárt játéktermeken végzett beruházások értékvesztése, a IV. rendű felperes által érvényesített, a kivezetett pénznyerő automaták 2012. december 31. napjáig elmaradt haszna, az V. és VI. rendű felperes által érvényesített, a kivezetett pénznyerő automaták és bezárt játéktermeken végzett beruházások értékvesztése, valamint a kivezetett pénznyerő automaták 2012. december 31. napjáig elmaradt haszna, a VII. rendű felperes által érvényesített, a kivezetett pénznyerő automaták értékvesztése, és a kivezetett pénznyerő automaták 2012. december 31. napjáig elmaradt haszna tekintetében.

A 2012. évi módosító törvény - tiltás - és a 2011. évi módosító törvények - adóemelés - vonatkozásában tehát az elsőfokú bíróság álláspontja nem volt konzekvens, az adóemelés kapcsán határon átnyúló elem hiányában nem látott uniós tényállást megvalósulni, ezért az uniós jogot sem látta alkalmazhatónak, így e körben az előzményi ügy előzetes döntéshozatali eljárásában született ítéletet sem vette figyelembe. Ezzel szemben a tiltás tekintetében nem látta figyelmen kívül hagyhatónak az EUB ítéletben megfogalmazott azon megállapítást, hogy a tagállami jogalkotás megvalósítja a szolgáltatás nyújtás EUMSZ 56. cikkben biztosított szabadságának korlátozását. Ezzel az eltérő megítéléssel azonban a másodfokú bíróság nem értett egyet.

Az EUB a perbelihez hasonló tényállású „Anomar” ügyben hozott ítéletében kifejtette, hogy az uniós jog alkalmazását illetően nincs jelentősége, hogy az adott tényállásnak van-e határon átnyúló tényleges eleme, mert elég a potenciális határon átnyúló tényállási elem, és ennek is csak annyiban van relevanciája, hogy az EUB hatáskörét az előzetes döntéshozatali eljárásban megalapozza annak érdekében, hogy a tagállami bíróság által feltett kérdésekre hasznos választ adhasson.

A perbeli esetben az EUB a hatáskörét arra tekintettel állapította meg, hogy külföldi állampolgárok is igénybe vehették a játéktermeket, illetve hogy más tagállambéli személyek is érdekeltek lehetnek magyarországi játéktermek üzemeltetésében. Az EUB előzetes döntéshozatali eljárásban kifejtett álláspontja a tagállami bíróság számára kötelező jelleggel magyarázza és pontosítja az uniós jogszabály jelentését és terjedelmét, ahogy azt annak hatályba lépésétől kezdődően értelmezni és alkalmazni kell, illetve kellett volna (C-92/11 „RWE Vertrieb” ítélet 58. pont). Ebből pedig az

következik, hogy a perbeli esetben a felperesek kártérítési felelősségét megalapozó jogellenes magatartást - azaz az uniós jogot sértő törvényalkotás megvalósulását - az EUB uniós jogot kötelezően értelmező ítéleteiben, kiemelten a perbelihez hasonló ügyben született Berlington-ítéletében foglalt megállapítások figyelembevételével kellett értékelni.

Az Európai Unió Bírósága C-98/14. számú, a B. H. Sz. Kft. és társai, valamint az alperes között folyamatban lévő peres eljárásban kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárásban 2015. június 11-én meghozott ítéletében megállapította az adóemelés tekintetében, hogy az a szolgáltatás nyújtás EUMSZ 56. cikkében biztosított szabadsága korlátozásának minősül, amennyiben akadályozza, zavarja vagy kevésbé vonzóvá teszi a pénznyerő automaták játéktermekben való üzemeltetésében álló szolgáltatás szabad nyújtását, amelynek vizsgálata a nemzeti bíróság feladata. A tiltás vonatkozásában kimondta, hogy az a szolgáltatás nyújtás EUMSZ 56. cikkében biztosított szabadsága korlátozásának minősül. Az EUB kifejtette, hogy az EUMSZ 56. cikk jogokat keletkeztet a magánszemélyek számára oly módon, hogy annak tagállamok által való megsértése, ide értve a tagállami jogalkotással történő megsértését is azt vonja maga után, hogy a magánszemélyek jogosulttá válnak az e jogsértés miatt elszenvedett kárunknak az e tagállam részéről való megtérítésére, amennyiben a jogsértés kellően súlyos és közvetlen okozati összefüggés áll fenn a tagállamot terhelő kötelezettség megsértése és a jogsérelmet szenvedő személyek kára között, amelyek vizsgálata a nemzeti bíróság feladata.

Ebből az következik, hogy az uniós jogi alapon álló kártérítési tényállás az EUB által megállapításra került, annak tényállási elemeinek vizsgálata az eljáró nemzeti bíróság feladata a saját tagállami jogszabályi rendelkezései - jelen esetben a Ptk. 339. §-a és 355. §-a - szerint az EUB gyakorlata által kialakított szempontok figyelembe vételével. A felperesek a szolgáltatás nyújtás szabadságának megsértését eredményező tagállami jogalkotással közvetlen okozati összefüggésben felmerült kárunk megtérítésére igényt tarthatnak.

Az elsőfokú bíróság eljárása lényegében megfelelt az EUB előírásainak, amikor a kárfelelősség tényállási elemeit vizsgálta.

Helyesen állapította meg részítéletével az adóemeléssel összefüggésben - az erre vonatkozó indokolásának második felében -, hogy a Brasserie-felelősség feltételei közül a jogsértés, valamint a jogsértés és a kár közötti közvetlen okozati összefüggés hiánya miatt nem állapítható meg az alperes kárfelelőssége.

Helytállóan vizsgálta a Berlington-ítélet 40. és 41. pontjaira tekintettel annak tényét, hogy volt-e akadályozó hatása az adóemelésnek a játéktermekben való pénznyerő automaták üzemeltetését illetően, amit a szolgáltatás nyújtás EUMSZ 56. cikkében biztosított szabadsága korlátozásának kellene tekinteni.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságnak nem az elsődleges, az uniós tényállás hiányára alapított indokait, hanem másodlagos indokolásában kifejtett álláspontját osztotta, miszerint a perben nem nyert bizonyítást, hogy a játéktermekben üzemeltetett pénznyerő automaták számának csökkenése kizárólag az adóemelésre volt visszavezethető. Az elsőfokú bíróság helyesen értékelte annak tényét, hogy a jelentős csökkenés ellenére tizenhétszer annyi automata volt engedélyezve játéktermekben való működésre, mint kaszinóban, és tizenegyszer annyi üzemelt is ténylegesen játéktermekben. Mindezen peradatokból nem lehetett megalapozottan arra következtetni, hogy az adóemelés akadályozta, zavarta, vagy korlátozta volna a szerencsejáték szolgáltatás nyújtását. Hozzáfűzi ehhez a másodfokú bíróság, hogy az EUB ítélete értelmében (41. pont) a szolgáltatásnyújtás szabadságának korlátozásának azt a helyzetet kell tekinteni, ha az adóemelés azzal a hatással jár, hogy a pénznyerő automaták üzemeltetésére irányuló tevékenység a kaszinókra

korlátozódik, amelyekre ezen adóemelés nem vonatkozott, így az adóemelés a pénznyerő automaták kaszinókon kívüli üzemeltetésének tilalma által gyakorolttal összehasonlítható hatást fejtene ki. A jelen esetben azonban a felperesek maguk is azt adták elő, hogy készültek a szerver alapú működésre való átállásra és a játékgépek egy részét az adóemelés után is működtették, így csak arra lehet következtetni, hogy az adóemeléssel kapcsolatos törvények egyedüli hatása csak az volt, hogy költségesebbé vált a tevékenység, ami az EUB ítélet szerint (36. pont) nem tartozik az EUMSZ 56. cikk hatálya alá.

Ezért helytállóan döntött az elsőfokú bíróság, amikor jogalap hiányában az erre vonatkozó kereseti kérelmet elutasította és az alperesi igazolás körében felhozottakat érdemben nem vizsgálta.

A másodfokú bíróság helyesnek találta az elsőfokú bíróság közbenső ítéleti döntését is, ugyancsak részben eltérő indokok alapján.

A Berlington-ítélet 51. pontjában az EUB úgy foglalt állást, hogy a tiltó nemzeti jogszabály a szolgáltatás nyújtás EUMSZ 56. cikkében biztosított szabadsága korlátozásának minősül. Kinyilvánította ugyanakkor, hogy a megvalósítani kívánt cél azonosítása a tagállami bíróság feladata, amelynek során tekintettel kell lenni arra, hogy a korlátozásnak alkalmasnak kell lenni ez elérni kívánt cél megvalósítására és az nem lépheti túl a szükséges mértéket. A másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet e tekintetben kifejtett indokaival csak részben értett egyet. Az uniós tényállás megvalósulása következtében ugyanis helytelenül vizsgálta a felperesek keresetét abból a szempontból, hogy ténylegesen felmerült-e káruk azzal, hogy nem tudtak Magyarországon kívüli tagállambeli játékosokat játéktermekben kiszolgálni. A fentiek értelmében az uniós jog sérelmének elvi lehetősége elegendő az uniós tényállás megvalósulásához, amelynek következtében felmerült károk vizsgálata során már nem lehet a keresetet további uniós tényállási elem megvalósulása hiányában elutasítani.

A közösségi jog három feltétel együttes fennállásakor biztosítja a kártérítéshez való jogot: ha a megsértett jogszabály célja, hogy a magánszemélyeket jogokkal ruházza fel, a jogsértés kellően súlyos és fennáll a közvetlen okozati összefüggés a kötelezettség állam általi megsértése és a jogsérelmet szenvedett személy kára között. (Brasserie-ítélet 51. pont)

Az első feltétel teljesült, mivel az EUMSZ 56. cikk szolgáltatásnyújtás szabadságát biztosító rendelkezése jogot keletkeztet a magánszemélyek számára (Berlington-ítélet 105. pont).

A jogsértés súlyának és az okozati összefüggésnek a vizsgálatát az EUB a nemzeti bíróság kötelezettségévé tette (106. pont). E két kérdéssel kapcsolatban elfoglalt elsőfokú bírósági álláspontot a másodfokú bíróság osztotta.

Helyesen állapította meg, hogy az alperesi jogsértés kellően komoly és súlyos, mert az alperes, annak ellenére, hogy a szerencsejáték szabályozás területén széles diszkrecionális jogköre van, tisztában kellett legyen azzal, hogy bármely uniós jog korlátozása összhangban kell legyen a jogbiztonság elvével és tiszteletben kell tartania a tulajdonhoz való jogot, vagy ha ezt korlátozza, azért megfelelő kompenzációt kell nyújtania és/vagy átmeneti időt kell biztosítani. Ezzel kapcsolatban helytállóan utalt az Alkotmánybíróságnak a 2012. évi módosító törvényt érintő indítványok tárgyában hozott 26/2013. (X. 4.) számú AB határozatában foglaltakra is. Eszerint a jogállamiságból eredő elvárásoknak a törvényalkotás nem felel meg (168. pont), ha az érintett társaságok tevékenységi engedélyeinek azonnali bevonásából eredő károk megtérítéséről kártalanításra vonatkozó jogszabály formájában nem gondoskodik. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben kimondta azt is, hogy a kártalanításra vonatkozó jogalkotásnak nem kell a tiltással egy időben megtörténnie, arról elegendő a nemzetbiztonsági kockázattal kapcsolatos eljárás lezárása után intézkedni. Az alperes azonban azóta sem gondoskodott jogalkotási úton a kártalanítási szabályok megalkotásáról. Ezért az elsőfokú bíróság helyesen fejtette ki, hogy bár elfogadta a

korlátozás indokaként az alperes által hivatkozott nemzetbiztonsági ok fennálltát az AB határozatra és a perben csatolt okiratokra tekintettel, az előre ki nem számítható, nem látható és azonnali, drasztikus változást hozó szabályok miatt a piaci szereplőket az alperesnek kompenzálnia kellett volna.

A közvetlen okozati összefüggés vizsgálatának módjával és az abból levont következtetéssel is teljes egészében egyetértett a másodfokú bíróság. Az egyes kártételek tekintetében helyesen értékelte a felperesek beállott kárának tényét és a károkozó magatartás azzal való okozati összefüggését, ezzel kapcsolatos helytálló indokait megismételni a másodfokú bíróság szükségtelennek tartja, arra csak utal. Osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját abban is, hogy ez csak a 2012. december 31-éig terjedő időre értelmezhető, tekintettel arra, hogy a felperesek nem számíthattak teljes bizonyossággal arra, hogy tevékenységüket 2013. január 1. napja után is változatlanul folytathatják tovább.

Az EUMSZ 56. cikkének sérelmét eredményező tiltó jogszabály bevezetésével összefüggésben a felperesek a 2012. október 11. napja után bekövetkezett azon kárak megtérítésére tarthatnak igényt, amely abból ered, hogy a felperesi társaságok működésének lehetséges időtartama 80 nappal megrövidült. Azok az engedélyek ugyanis, amelyek a felperesek rendelkezésére álltak a 2011. évi adóemelésről szóló törvények módosító rendelkezései alapján 2012. december 31. napján egyébként is lejártak volna, azt pedig a peradatok alapján nem lehet biztosan állítani, hogy a játékszervezéssel foglalkozó felperesi társaságok tevékenységüket a szerveralapú működésre való átállást követően is zavartalanul folytathatták volna tovább, tekintettel arra, hogy a szerveralapú működéshez külön engedély beszerzésére volt szükség, amelynek bizonyosan bekövetkező megszerzését alappal nem lehet kijelenteni.

A kifejtettek következtében az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg közbenső ítéletében a 2012. december 31-éig felmerült károk tekintetében az I. rendű felperes vonatkozásában a kivezetett pénznyerő automaták és a bezárt játéktermeken végzett beruházások értékvesztését, a II. rendű felperessel szemben a bezárt játéktermeken végzett beruházások értékvesztését és a 2012. december 31-éig kivezetett pénznyerő automaták elmaradt hasznát, a III. rendű felperessel szemben 2012. december 31-éig kivezetett pénznyerő automaták elmaradt hasznát, IV. rendű felperessel szemben 2012. december 31-éig kivezetett pénznyerő automaták elmaradt hasznát, és az V. rendű felperessel szemben a bezárt játéktermeken végzett beruházások értékvesztése címén felmerült károk vonatkozásában, és helytállóan járt el a meghaladó kereset elutasítása tekintetében is.

Mindezek alapján a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság rész- és közbenső ítéletét a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése szerint helybenhagyta.

Sem a felperesek, sem az alperes fellebbezése nem vezetett eredményre, azonban a jogvita csak a II. rendű felperes és az alperes között került véglegesen lezárásra jelen másodfokú eljárásban, amelyre tekintettel a másodfokú bíróság a teljes egészében pervesztes II. rendű felperest a Pp. 239. §-a alapján alkalmazandó 78. § (1) bekezdése szerint az alperes másodfokú perköltségének megfizetésére kötelezte. Ennek összegét a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. §-ának (2), (5) és (6) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság mérlegelésével egyező indokokból, az elvégzett tevékenységgel arányban állóan állapította meg.

A közbenső ítéleti döntésre, valamint arra tekintettel, hogy az I. valamint III.-VIII. rendű felperesek és az alperes közötti jogvita csak részbeni elbírálást nyert, a Fővárosi Ítéltábla e felek másodfokú perköltségét a Pp. 77. §-a alapján csupán megállapította, annak viselése tárgyában az elsőfokú

bíróság határoz. Ennek során valamennyi perben maradt peres fél oldalán az elvégzett munka nagyságát is mérlegelve egyöntetűen 500.000 (Ötszázezer) forint + áfa összegű ügyvédi munkadíjat állapított meg személyenként. A felperesek illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt fellebbezési illeték összegét a másodfokú bíróság az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 46. §-ának (1) bekezdése alapján határozta meg.

Budapest, 2017. január 31.

. Lesenyei Terézia s.k.
a tanács elnöke

Dr. Mózsik Tímea s.k.
előadó bíró

. Pullai Ágnes s.k.
bíró

A kiadmány hitelül: